

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

6. Exemptio, an præscribatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

Q V A S T I O VI.
Exemptio an præscriptione acquiratur ?
S U M M A R I U M.

1. Exemptio præscribi potest cum requisitis à Parisio. 2
3. Quasi possessio non relevat à probatione exemptionis 4. 5. 6. 7.
4. Pendente lite ordinarius exercet jurisdictionem, sed cum distinctione.
6. Privilegium favorabilius præscriptione.
8. Qualis præscriptio requiratur ad exemptionem.
9. In articulis de immemorabili tempore ponendum quod alius sit in possessione superioritatis, alioquin essent impertinentes.
10. Exemptio translative præscribi potest, non vero extinctive. 14.
11. Quantum tempus detrabi debeat.
12. Exemptio an acquiratur consuetudine ?
13. Exemptio est de reservatis Papa.
14. Universalis exemptio acquiri non potest. 10.
15. Exempti ut proscribant debent tractari à Papataquam tales.
16. Reverentiale jus nemo in totum præscribit.
17. 18. Tenentur nihilominus postulare ea quæ sunt ordinis Episcopalis.
19. Præscriptio admittitur, modo ordinarius sit diligens.
20. Habens jurisdictionis non præscribitur.

Præscribi Exemptionem late docuit Franciscus Balbus aliique sexcenti, Balbus ¹ tract. de præscript. 1. partis principalis quest. 22. per tot. Abb. cap. cum non liceat de præscript. & conf. 94. vol. 1. in cap. dilectus num. 18. de capell. Monach. Felin. d. cap. cum non liceat Philipp. Francus cap. cum persona §. si autem num. 1. cum auctoritatibus per eum allegatis de privileg. in 6. & latissime Bald. in addit. ad spec. de testib. §. nunc videndum col. 2. vers. utem opponunt & col. seqq. uti inter cetera docet modum articulandi, &c. Sed hæcenus si concurrant quæ Paulus Parisius consil. 69. vol. 4. requirit his verbis: ² Exemptio quoad jurisdictionalia ut possit præscribi, multa sunt necessaria, & infimul concurrere debent. Nam qui dicit se exemptum ex præscriptione, debet eam ³ probare, ut est tex. ad litteram in d. cap. Cum personæ §. si autem de privil. in 6. I- ⁴ tem debet esse possessio ex præscriptione pacifica & non violenta, nec clandestina ut ⁵ dicit tex. ad litteram in d. cap. cum personæ pro quo facit cap. licet de privileg. ⁶ eodem lib. & cap. cum qui de præb. in 6. & 16. quest. 1. cap. legimus not. late in ⁷ cap. veniens de præscript. & per Barth. 1. §. quod ait ff. uti possidet. cum similibus. ⁸ Et talis præscriptio seu possessio debet esse cum bona fide: quod probandum est, ⁹ nec non ut dicit tex. in c. vigilanti & in c. fin. de præscript. cum vulgarib. debet etiam ¹⁰ esse continuata & non interrupta juxta notata in c. illud de præscript. & in regula ¹¹ line

” sine possessione de Reg. Iur. l. 6. per Alex. Conf. 1. 10. vol. 2. per Butrium Imolam &
 ” alios in d. cap. sui de præscript. in tantum quod unico tantum actu contraria inter-
 ” rumpitur, nec est necessaria multiplicata interruptio ut plenissime habetur per
 ” doctores maxime Butrium & Modernos in cap. auditis de præscript. & talis præ-
 ” scriptio debet esse cum causa, saltem colorata, ut dicit tex. in d. cap. cum persona,
 ” verſ. licet, ad quæ not. per Butr. in d. cap. pervenit de censibus col. 15. volens ea quæ
 ” privilegio tantum sunt concessibilia, ut proprie est in materia præſenti, & pater
 ” per jura præallegata non præscribi nisi tanto tempore, in cuius contrarium homi-
 ” num memoria non existat, ut est not. in cap. 1. de privil. in 6. & per Dec. conf. 134.
 ” Concludentes quod præscriptio quæ sit contra jus commune ut est in casu nostro,
 ” debet habere titulum vel saltem esse talis debet, in cuius contrarium hominum me-
 ” moria non existat, hætenus ille nu. 17. & seqq.

Per quæ etſi Parisius breviter & suo more subtiliter satisfecerit huic quæſtioni,
 non abs re tamen erit ſi eadem aliorum doctrinis & auctoritatibus confirmetur.
 Itaque illud hic præcipuum est, quod etſi communiter magnum sit possessionis
 commodum, à qua nemo pendente lite privandus est, & quæ rejicere ſoleat onus
 probationis in adverſatium §. commodum ubi D.D. Inst. de interd. lib. 1. obser.
 147. Weſemb. in parat. tit. de Acq. poſſeſſ. n. 7. tamen ab onere probandi ipſam exem-
 3. ptionem, quaſi poſſeſſio nunquam relevat poſſidentem, Franc. cap. cum poſſeſſo. §. ſi
 vero de privil. in 6. Quod adeo verum est, ut ordinarius uti poſſit ſua iurisdictione
 contra eum qui dicit ſe exemptum, donec de præſcriptione plenè probaverit. Philipp.
 Franc. d. §. ſi vero n. 2. de privil. in 6.

4. Sed diſtinctione res fiet explicatio, aut enim allegatur exemptio ex privilegio,
 de quo leviter aut perfunctoriè doceri poteſt, & tunc pendente lite nihil inno-
 vandum eſt, Aurea Armilla verb. exemp. n. 6. Angel. in ſumma verb. exemptio n. 4. Abb.
 cap. 1. n. 4. & ſ. ut lite pendente. Centiman. d. cap. cum poſſeſſo. Anchar. d. cap. cum poſſeſſo
 5. §. ſi vero. doctè Abbas cap. cum veniſſent n. 3. de inſt. Quamvis Caſtrenſ. videatur velle
 exactiorem probationem privilegii in Letſi ſolemnibus n. 3. ubi etiam Cyn. C. de fide in-
 ſtrument. Aut allegatur exemptio acquiſita præſcriptione, & tunc, donec ea plenè
 probata ſit, ordinarius lite pendente utetur iurisdictione, ſive ſit in poſſeſſione ſub-
 jectionis, ſive exemptus in poſſeſſione exemptionis. tex. d. §. ſi vero ubi Franc. lapus
 Domn. Ancharan. ſo. Andr. ad de Bellamera decif. 209. per tot. Angel. in ſumma verbo
 exemptio n. 4.

6. Ratio differentiæ ſtatuitur, quod privilegium ſit favorabilius præſcriptione, cap.
 ex parte de decimis cap. tua eod. arg. cap. odia de Reg. Iuris in 6. Ang. in ſumma d. num. 4.
 Philipp. d. §. ſi vero num. 2. ubi expreſſè lo. Andr. & ceteri. Et ita tenendum eſt: licet
 videatur adverſari Innocent. cap. recepimus num. 1. in fine de Privileg. Idem conclu-
 dendum eſt, quando exemptio ex privilegio & præſcriptione ſimul cumulatur,
 quod

quod fieri potest, Balb. tract. de prescript. in 5. parte 5. partis principalis quest. 1. § 2. Abb. c. 6. veniens n. 18. ubi Felin. num. 4. glo. d. cap. cum persona §. quod sitales verb. munitos 10. And. §. DD. cap. nullus s. de Reg. juris in 6.

Tum enim pendente probationis articulo, si exemptus fuerit in quasi possessione exemptionis, ea non est spoliandus, ut nec ordinarius, si fuisset in quasi possessione subjectionis, Philipp. Franc. §. DD. d. cap. cum persona §. si vero n. 3. de privileg. in 6. ubi Petr. de Anchar. §. Dominicus.

Sed queritur paucis, quanti temporis prescriptio requiratur? Dico cum glo. 8 quod prescriptio Canonica, annorum quadraginta cum titulo glo. in cap. cum persona §. si autem in verb. Canoniam: de privileg. in 6. tex. cap. 1. ubi lasé Philipp. Franc. de prescriptioibus in 6. DD. cap. de quarta de prescript. Bald. in praallegata quest. 12. n. 4. vers. sed oportune Navarrus conf. 8. num. 3. de Rescript.

Quod dixi de titulo, limita non obtinere in prescriptione immemoriali tex. §. 9. glo. in d. c. 1. in fine de prescript. in 6. Paris. conf. 5. n. 23. vol. 4. Decius conf. 134.

Nihilominus tamen in articulis de prescriptione immemoriali ponendum est, quod alius quispiam jurisdictionem in exemptos habeat; alio quin impertinentes essent & non admittendi, Felin. cap. cum non liceat nu. 9. vers. circa elegantem de prescript. Oldra conf. 154. Castrensis. is quis putat n. 4. ff. de Acq. Hered. §. in terminis: Roia decis. 1. de prescript. in novis Abb. d. ca. cum non liceat n. 14. Balbus d. quest. 12. num. 2. vide Mandosum in signaturis gratia vi. exemptiones col. 2. v. ad probandam.

Ratio est, quia exemptio extinctivè prescribi non potest, sed translativè. Milis 10 in reperi verb. prescribi non potest exemptio: ubi allegat Rom. conf. 239. Ordr. conf. 165. §. 241. Io. Calde d. cap. cum non liceat Anton. cap. auditu col. 7. vers. oppono quod non possit de prescript. Balb. d. quest. 12. n. 1. sub finem. Hinc responsum est, populum non exemptum Abbatiæ exemptæ prescribere posse contra Episcopum exemptionem, ut sublit Abbatiæ exemptæ, Abb. d. c. cum non liceat num. 17. de prescript. Felin. cap. ad audientiam num. 20. vers. vera eodem, Caccialupus tract. de unionibus. Art. 3. n. 20. 21. 22. 23. §. seq.

Potè in quæstionem venire posset, an de prescriptione detrahi possit tempus vitæ prælati, qui exemptionem concessisse prætenditur? aut tempus clericorum, qui exemptionem injusto titulo inceperunt prescribere? Calder. resolvit negative conf. 2. 3. §. 4. de prescript.

Postremo restat quærendum, an consuetudine exemptio acquiri possit? Aut 12 loquimur improprie aut proprie. Si improprie, omnia concedo consuetudini quæ prescriptioni antea concessimus. Egidius Bellamera confil. 10. factum est tale col. 16. in fine incip. Ad secundam quæstionem. Rochus de Curia tract. de consuetud. num. 567. Si vero loquimur proprie, videtur negandum consuetudine exemptionem acquiri posse. Imprimis quia nullo jure definitum est Erubescimus sine lege loqui §. consi-

D

dere-

deremus. *Anch. de Triente* & *semiff. l. illam in fine C. de collat.* Secundo, videtur obitare natura consuetudinis per quam non potest jus aliquod aliter acquiri quam indeterminate. *Alit in repert. verb. consuetudo differt à præscriptione ubi doctè Franc. eifcus Balbus tract. de præscrip. par. 1. quæst. 10. numer. 3. & seqq. Jo. Andr. & Abbas cap. fin. num. 20. de consuet. Aug. S. flumina num. 3. Inst. de Res. divif. Petrus Ravennas tract. de consuet. num. 101. & Rochus ibidem num. 423.* Collegio autem, universitati, populo, quia personam unius tantum repræsentant, *l. mortuo ff. de fide iuss. l. proponebantur ff. de iudic.* non potest aliter acquiri quam determinate. *Abb. Jo. Andr. d. cap. fin. n. 23. per rot.* eaque ratione Abbas & Joannes Andreae jam citati, & ita censuerunt repugnante eis postea Rocho de Curte, *tract. de consuet. num. 425. & 426. & expressim n. 427. usque ad finem.*

Tertia & potior, quia exemptio à iurisdictione Ordinarii est de reservatis Papæ. ¹³ *glo. cap. quod translationem de offic. ord. glo. cap. 1. verb. exemptionis ubi Philipp. Franc. num. 4. de privileg. in 6.* ejusmodi autem non posse acquiri consuetudine communitate traditum est. *cap. illud cap. per v. m. dist. 39. Petrus Ravennas tract. de consuet. num. 245. sub finem,* nisi sit inmemoralis, vel accedat Papæ scientia. *Rochus d. tract. de consuet. num. 214. 301. 354.* quod est hac in materia singulare & notandum; nam regulariter quicquid est acquisibile privilegio, pariter etiam solet esse quæsitibile consuetudine. *Petrus Ravennas d. tract. de consuet. num. 61. & seqq.* Porro in exemptionibus non reservatis, quales variè sparguntur in utroque jure, censuerim consuetudine eas acquiri posse ad initar privilegii, sed cum sensu Roche de Curte jam allegati & Petri Ravennatis, *num. 61. & seqq.* Quæ ideo dicta sunt, quia ad inducendam consuetudinem non requiruntur ea quæ studiose ad præscriptionem legitimam requiri supra ex Parisio & aliis probavimus. *Balbus d. tract. præscrip. par. 1. quæst. 12.*

¹⁴ Limite autem quæcumque generaliter hæcenus dicta sunt. 1. quod universalis seu omnimoda exemptio præscriptione aut aliter acquiri non possit ne dentur Achephali, *cap. nulla ratione ubi glo. dist. 93. latè probatum est supra quæst. 3. numer. 5.*

¹⁵ Secundo, quod etsi præscribi possit contra Episcopum, ut quis subsit immediate Papæ, hæc tamen intelligendum est, dummodo allegans exemptionem, à Papa fuerit tractatus & habitus tanquam immediate subjectus; Ratio est, quia sola generalis prææminentia Papæ, non redacta ad actus ordinarios præjudiciales non sufficit, ne sequatur absurdum, quod præscriptio libertatis adversus Episcopum probata semper existeret, quia omnes sunt subjecti Papæ, *Felin. cap. cum non liceat col. 6. de præscrip. Balb. de præscrip. in 1. parte 5. partis principalis quæst. 12. n. 4. vers. prædictam conclusionem.*

¹⁶ Tertio limite, quod exemptionem à reverentia Episcopo debita, nemo in totum

rorum præscribat. *Castrensis*, sed si hac s. patronum num. 4. ff. de in ius vocand. *Roman.* sing. 481. *Felin.* cap. si diligenti num. 24. de foro compet. Et in cap. Cum inter num. 3. de re iudic. *Henric. Bortius* de Synodo pari. 3. num. 47. Et seqq. *Balb. d. tractat. de præscript. quæst. 12. num. 6.* In parte tamen præscribi posset, v. g. quod prælatus inferior in sua Parochia præcedat Episcopum. *Felin. d. cap. cum non liceat col. 1. Balb. d. n. 6. in fine.*

Quarto limbo ut nihilominus exempti teneantur ab Episcopo postulare ea quæ sunt ordinis Episcopalis, scilicet Chrisma, consecrationes Ecclesiarum, ordinum colationes, & similia, nisi expressim ab ejusmodi sint exempti: quia quæ sunt ordinis Episcopalis, nec consuetudine, nec præscriptione acquiri possunt. *Abbas cap. accedentibus num. 2. Et 3. de excessib. prælator. cap. veniens ubi Abb. in 2. not. de præscript. Io. Andr. cap. 1. de privileg. in 6. Balb. d. quæst. 12. num. fin. Franc. in d. cap. 1. num. 7. vers. in gloss. de Privil. in 6.*

Ordinis autem Episcopalis dico omnia ea esse quæ ab Episcopo alteri delegari non possunt, sed per ipsum explicari debent; velut dependentia proi sus ab eius ordine: est enim Episcopatus sententia Canonistarum non modo dignitas, sed etiam ordo, quamvis Theologorum opinio resistat. *glo. in præm. sexti verb. Episcopus Abb. cap. aqua de consecrat. Eccles. vel altaris. fo. Francisci tract. de potestate capuli sede vacante quæstione 3. prima partis principalis num. 1. Et seqq. Hostiensis cap. dilecto de officio Archidiacon. Et in summa tit. de ordinatis ab Episcopo num. 1.*

Quinto declarata, præscriptionem contra ordinarium admitti, dummodo inferior qui præscripsit sit diligens: Nam eo negligente ordinarius reallumit suam jurisdictionem. *Rot. Novis. dec. 514. num. 1. par. 1. Felin. Et Abb. cap. irrefragabilis num. 1. de offic. ordin. Et cap. ceterum num. 5. de iud.*

Sexto, præscribi non potest iurisdictio privative ab Episcopo, quin saltem penes eum remaneat habitus, licet actus sit penes inferiorem, quo negligente revertitur ad Episcopum. *Abb. cap. cum contingat num. 18. de foro compet. Rot. d. dec. 514. qua de re ubertus infra dicitur lib. 4. quæst. 30. per tot.*

Q U Æ S T I O VII.

Ad Exemptionem an sit necessaria scriptura?

S U M M A R I U M.

1. Scriptura multis in casibus, qui sequuntur, 2. Privilegia an requirant scripturam.

est de substantia. 10.

D 2

3. Distin-